

Neden Daha Çok Burs Vermek İstiyoruz?

Prof. Dr. Ali ÖZDEN

Ülkemiz o hale geldi ki; okumadan, bilgi sahibi olmadan, kendinin âlim olduğunu zanneden bir sürü insan, televizyonları istila etti. Bu gerçekten post modern darbe. Cehalet her yeri ele geçirmiş. Bilim de demokrasi gibi kendini koruyamaz hale gelmiştir. Öyle bir kaos ki darbeyi ya yiyeceksin ya da sana yedirecekler. Çoban sürüsüne sahip çıkmazsa kurt kuzuyu kapar. Suçlu olan kurt değil çobandır. Çobanın adam gibi adam olması ayakta uyumaması gerekir.

Ülkemizde son yıllarda üniversiteler de ülke sorunlarına çözüm üretme konusundaki asli görevini bilim dışı kişi ve kuruluşlara kaptırmış olduğundan bunalım içindedir. Bu nedenle bilgi üretme yazıp çizme gibi işler akademik ortamda da yandaş bulamamaktadır. Başkaları bu yazıp çizmelerin kâğıt israfından başka bir şey olmadığına inansalar da, içimdeki duygu beni yazmaya zorluyor. Bu nedenle bu yazıyı kaleme alıyorum. Goethe'den özür diliyorum çünkü ona kalırsa bu yazıyı yazmamam gerekir. Çünkü Goethe'ye göre bir yazıyı en az bir milyon insan okumayacaksa yazmamak gerekiyormuş. Yazılırsa da ona göre boşuna yazılmış bir yazıdır. Ben bu yazıyı bir kişi okusa bile razıyım. Burası Türkiye, Goethe ise 200 yıl önceki Almanya'da düşüncesini ortaya koymuştur. Bu yazıyı yüz yıl sonra beki de bir Türk okur diye yazıyorum. Şayet biri bu yazıyı okursa bugün bizim yaşadıklarımızı daha iyi anlayacak ve umuda yolculuktan vazgeçmeyerek güneşi zapt edecektir.

Doğayı gözlemleyerek, okuyarak edindiğimiz bilgilerle tüm kavramları biz yarattık. Daha da doğrusu insandır kendini yaratanı da yaratan. İnsandır putları da, çok tanrılı dinleri de, korkuları da, yasakları da, etik kuralları da, umutları da, umutsuzlukları da yaratan. İnsanoğlunun seyir defteri göz-

den geçirilirse insan yarattıklarını binlerce yılda gerçekleştirebilmiştir. Kurgu dinamik, değişime ve evrime açık şekilde yapılmadığı için yüzlerce yıl içinde insanoğlunun yarattıkları dünyayı da, kendini de hızla tüketmektedir. Belki de bu nedenle sorumluluk mevkiindeki bir kişi diyor ki, putları yıkacaksınız. Çok doğru söylüyor, insanoğlu putları ve diğer yarattıklarını da yıkıp bu güne ve geleceğe uyum gösterecek yeni kavramlar yaratmak zorundadır. Bu konuda akıl ve bilimden yararlanmak gerektiği de unutulmamalıdır. Bizi karanlık çağın düşünce sisteminden akıl ve bilim kurtarabilir. Bilimi yaratan insana ve bilime saygılı olmamız gerekir. İnsan ve bilimdir insanlığı güzel günlere götürecektir. Bu nedenle biz de yaratıcı güce sahip insanların yetişmesi için koşulların oluşmasına katkıda bulunmak istiyoruz.

“Büyük hedefler insanı bilmediği yerlere sürüklemiyorsa, evinde kalmak onu daha çok mutlu eder.” Goethe (1749-1832)

Bu toplumu yüceltecek olan ve ayaklar altından kurtaracak olan yüksek donanımlı insan gücüdür. Bu gücü yaratacak olan üniversitelerimizdir. Üniversiteleri, üniversite yapan duvarları değil, yüksek donanımlı hocaları ve öğrencileridir.

Üniversitelerimizin geleceğini belirleyen birinci faktör; ülkeyi yönetenlerin üniversiteye saygısı, sevgisi ve desteğidir.

İkinci faktör; yeni kuşak hocaların üst düzeyde donanımlı olmalarıdır. Bu nedenle Türk Gastroenteroloji Vakfı, Cumhuriyet'imizin kuruluş felsefesine kol kanat olabilecek bilim adamlarının yetişmesi için yıllardır yurt dışı eğitim bursları vermektedir. Yeni burs başvurularını dört gözle beklemekteyiz.

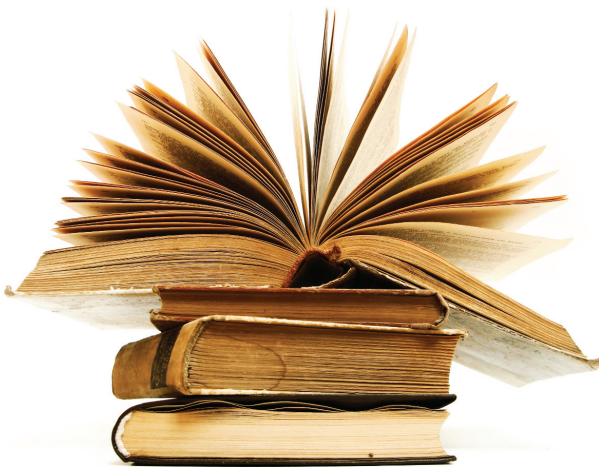
Ülke sorunlarını çözebilecek, bilginin üretilebileceği yerler üniversitelerdir. Toplum için bilim yuvalarına saygı ve sevgi göstermek kutsal bir görevdir. Bilgi olmadan yolumuzu bulmamız ülkemizi koruyup kollamamız mümkün değildir. Artık akıllı olalım, Amerika ve Avrupa gibi Çin ve Japonya da üniversitelerinin kürsülerini ve yönetimlerini yabancı hocalara da açarak çağcıl bir hale gelmiştir. Biz de yabancı bilim adamlarını hem eğitici hem de yönetici konumlarda barındırabiliyoruz. O zaman kendimizi de tanıma fırsatını bulmuş oluruz.

TGV, bursiyerlerinin belli bir alanda araştırma yapmasını istemektedir. Goethe bundan 200 yıl önce "Bir genç belli bir alanda bilgi ve görgüsünü geliştirirse hem çok başarılı hem de çok yararlı olur, şayet her şeyle meşgul olursa hem kendine hem de yaşadığı topluma zarar verir" diye görüşünü ortaya koyar. Biz de bilim adamının belli konuda derinlemesine bilgi sahibi olması gerektiğine inanıyoruz. Her şeyi yapma arzusu hem kişiye hem de üniversiteye zarar vermektedir. Her

şeyi yapmak, her şeyle meşgul olmak üniversite kavramını anlamamaktan kaynaklanmaktadır. Türkiye bu hastalıkla mücadele etmek zorundadır.

Bilgi olmadan yolumuzu bulmamız mümkün değildir. Bilgiye ulaşmak ve bilgilenmek oldukça zor bir iştir. Mitolojiye göre "Bilgi" yi insanoğluna getiren Prometheus (ön görü, önceden bilen, önceden hisseden)'tur. Prometheus, insanları gelecekte katlanacakları güçlükleri simgeleyen gözyaşlarıyla yoğrulmuş kilden yaratan bir titandır. Platon'a göre insanların yaratılışı; "dünyanın sahibi olan tanrılar doğadaki unsurlardan ölümlü yaratıkları yaratırlar" şeklindedir. Prometheus, Zeus'un Ateş Tanrısı Hephaistos'un ocağında sakladığı ateşi (Bilgiyi) çalarak tanrısal bir armağan olarak insanlara sunmuştur. Böylece bilgiyi edinen insanoğlu artık tanrılara meydan okuyacak ve aydınlanma başlayacaktır. Prometheus insana bilgi ateşi yanı sıra mekanik hünerleri, bilimleri ve bilgeliği de vermiştir. Prometheus kendi yarattığı insanlara yardımcı olmak için diğer tanrıları kandırdığı için Zeus tarafından cezalandırılır. Zeus, Ateş Tanrısı Hephaistos'a, Prometheus'u Kafkas dağında bir kayaya zincirlemesini emreder. Sonra Prometheus'un bedenini gagalaması için bir kartal gönderir. Kartal her gün Prometheus'un karaciğerinden bir kısmını yese de karaciğer her gece kendini yenileyerek eski haline dönse de, Prometheus perişan halde yaşamını sürdürür. Durumu gören Kahraman Herakles kartalı bir okla vurur ve zincirleri çözer. Böylece Prometheus özgürlüğüne kavuşur ve aydınlanma başlar. Zaman zaman aydınlanma süreci, karartılsa da, bilgi zincire vurulsa da, bilgi özgürleşmenin bir yolunu bulur. Kilise'de zincire vurulup hapsedildiği günlerde "Bilgi" kilisedeki akılcılar tarafından kaçırılarak özgürleştirilmiştir. Bilginin özgürleşmesinden korkan kilise hemen gerekli önlemleri alarak bilginin yaratıldığı üniversiteleri kontrolü altına almıştır. Bilgi tam özgürleşmediği içinde yeterince çoğalamamıştır. Fakat zaman içinde kilisenin tüm baskısına rağmen bazı üniversiteler, kilisenin taktığı zincirleri kırarak bilgiyi özgürleştirmişlerdir. Böylece özgür bilgi kilisenin ve dini çevrelerin "Dönen güneştir, Dünya evrenin merkezidir ve sabittir" temel söyleminin yanlış olduğunu kanıtlayarak kilisenin yalan yuvası olduğunu ortaya koymuştur. Kilise ve dini çevreler tahtlarını bilime terk etmek zorunda kalmıştır. Bilim gerçek olanın insan olduğunu ortaya koyunca, aydınlanma süreci yeniden gündeme gelmiştir.

Türk toplumu Tanzimat'la birlikte bilgi toplumu olan batıya açılmaya çalışmış ise de bu tam anlamıyla gerçekleşmemiş-

tir. Çünkü o zaman ki devletin karakteri ve felsefesi batı dünyası ile örtüşmemektedir. Cumhuriyet'in kuruluşunu izleyen yıllarda kuruluş felsefesi doğrultusunda batının bilim ve teknolojisinden yararlanma, ulusal hedef olarak belirlendiğinden gerekli tüm adımlar atılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran irade ülkenin bilim ve akıl yolunda yücelebileceğini bildikleri için eğitime öncelik vermişlerdir. Kansu Şarman'ın "Türk Promethe'ler" eserinde yer aldığı gibi 18 Ağustos 1923 tarihli hükümet programında şu ifade yer almaktadır; "Halkın talim ve terbiyesi için gece dersleri ve çırak mektepleri tahsis olunacak, halk lisanı ile halkın ihtiyacına muvafık milli güzidelerin yetiştirilmesi için istidat ve kabiliyeti tebarüz eden ve ailesinin kudreti maliyesi müsait olmayan gençler orta ve yüksek mekteplerde suret-i mahsusa da himaye ve muavenete mazhar olacakları gibi ihtisas peyda etmeleri için Avrupa'daki irfan mekteplerine de gönderileceklerdir". 29 Ekim 1924'de Cumhuriyet'in birinci kuruluş yıl dönümünde açılan Maarif Vekalet'i Avrupa sınavıyla batıya akın başlar. İlk öğrenci grubu Ocak 1925'de Avrupa yollarına düşer. Bu grupta Ulvi Cemal Erkin, Burhan Toprak, Necip Fazıl Kısakürek, Sadi Irmak, Suat Hayri Ürgüplü gibi daha sonra ülkenin yönetimi ve kalkınmasına yön veren gençler yer almıştır. Atatürk onlara "Sizi bir kıvılcım olarak gönderiyorum, volkan olup dönmelisiniz" diye telgraf ile yolcu etmiştir.

İşte, Cumhuriyet bir ulus yaratmak için bilim, sanat, edebiyat, siyaset, teknik alanlarda yetiştirilmek üzere başarılı öğrencileri Avrupa'ya göndermeyi ulusal politika olarak ele almıştır.

1924'de Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ve 1925'de Mustafa Necati'nin Maarif Vekil'i olması ile güneşe akın başlar. Mustafa Necati (1894-1929) nin Avrupa'ya giden öğrencilere mektubu o günleri çok iyi yansıtmaktadır.

"Aziz genç!

Önüde yeni ve feyizli bir ufuk açılmıştır. Bu ufka doğru çok kuvvetli bir şevk ve heyecanla atlayacağından eminim. Gideceğin ilim ve irfan diyarında yılmak bilmeyen hudutsuz bir azim ile çalışmak hem vazifen hem de borcundur. Bulunacağın yerlerde her şeyden azami nispette istifadeyi düşünmekle beraber, bir Türk Gencine yakışacak bir surette hareket ederek etrafında bulunanların muhabbetini, takdirini kazanmalısın. Seni aziz vatanın birçok umutlar besleyerek ne azim ve fedakârlıklarla gönderiyor unutma. Ona göre çalış. Yolun açık olsun. Muvaffakiyetler dilerim.,,

Yıl 1925, Ankara'da Hukuk Mektebi, yıl 1926 Gazi Eğitim Enstitüsü kurulur. Yoktan yaratma süreci artık gündemdedir ve nurlu ufuklar açılmıştır.

Avrupa'ya bilgi, görgü, eğitim için gençlerin gönderilmesine Maarif Vekâleti yanı sıra diğer devlet kurumları da destek vermiştir. Bu kurumların başlıcaları; Valilikler, Belediyeler, MTA, Ticaret Odaları, Sümer Bank, Devlet Demir Yolları, ETİ Bank, Askeriye'dir. Avrupa yolculuğu ikinci dünya savaşına kadar yoğun şekilde devam etmiştir. Hitler Almanya'sında bilim adamları için yaşam koşulları bozulunca birçok Alman hoca Türkiye'ye gelerek bilim hayatımıza ve üniversitemize can vermişlerdir. Alman hocaların katkısı ile Batı standartlarında bir üniversite yaşama geçmiştir.

Bu Alman hocaların ülkemizdeki bilim ve akıl yolunda gerçekleştiren yürüyüşe katkıları unutulmamalıdır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bilimin yeni merkezi Amerika Birleşik Devletleri'ne yeni bir akın başlar. Çünkü bilim ve teknoloji alanında uluslararası ilişkiden kaçan toplumların varlıklarını devam ettirebilmeleri her geçen gün daha da zorlaşmaktadır.

